Zwijgen over seksueel geweld door Israël maakt Nederland medeplichtig

Kes van Achterbergh
Stagiair Foundation Max van der Stoel

Het is bijna ondraaglijk om te lezen: Palestijnse vrouwen die worden verkracht in het bijzijn van hun familie, onder dwang publiekelijk worden uitgekleed en seksueel vernederd door zwaarbewapende soldaten. Dit zijn allemaal feiten die zijn verzameld in het VN-rapport *More than a human can bear,* gepubliceerd op 13 maart 2025 door een onafhankelijke onderzoekscommissie van de VN-Mensenrechtenraad. Het rapport stelt dat Israël sinds 7 oktober 2023 systematisch seksueel, reproductief en gender-gerelateerd geweld toepast tegen Palestijnse vrouwen, mannen *en* kinderen.

Het zijn geen incidenten of losstaande tragedies, maar bewuste strategieën als onderdeel van een breder systeem van onderdrukking. In plaats van Israël te veroordelen en op te treden tegen deze afschuwelijke daden, is het oorverdovend stil in Nederland en de Europese Unie. Volgens premier Schoof bestaat er in Gaza zelfs geen 'rode lijn' die door Israël overschreden kan worden. Dit stelde hij in een gesprek met verschillende hulporganisaties begin april. Een beschamende uitspraak, die niet alleen de geloofwaardigheid van Nederland als voorvechter van mensenrechten ondermijnt, maar ook een gevaar vormt voor de legitimiteit van het internationale rechtssysteem als geheel. Ondertussen stopt het geweld niet – integendeel, vorige week stemde het Israëlische veiligheidskabinet zelfs in met verdere escalatie in Gaza.

Hoeveel bewijs is er nog nodig?

Nog niet zo lang geleden werd seksueel en gender-gerelateerd geweld in oorlog afgedaan als een 'vrouwenprobleem', een tragisch maar onvermijdelijk bijproduct van gewapende conflicten. Tegenwoordig weten we beter. Sinds de jaren '90 – na de gruwelijkheden in Rwanda en voormalig Joegoslavië – erkent het internationaal recht seksueel geweld als oorlogswapen, als misdaad tegen de menselijkheid én onder bepaalde omstandigheden als onderdeel van genocide. Israël is daaraan gebonden en Nederland weet dit.

Het VN-rapport heeft desalniettemin op basis van getuigenverklaringen en geverifieerd beeldmateriaal in 49 pagina's aangetoond dat dit seksuele geweld plaatsvond tijdens evacuaties, arrestaties, in woningen, ziekenhuizen, schuilplaatsen en gevangenissen. Zelfs een IVF-kliniek met duizenden Palestijnse embryo's werd bewust vernietigd door een bombardement, wat wordt gezien als genocidale daad.
Het geweld gaat, aldus het rapport, gepaard met fysieke mishandeling en intimidatie, in een context waarin slachtoffers weerloos zijn tegenover zwaarbewapende Israëlische troepen. Ook Palestijnse mannen en jongens worden doelbewust vernederd en seksueel mishandeld. Zij moeten zich publiekelijk uitkleden, soms geblinddoekt, vastgebonden of geknield, terwijl hun familie toekijkt.

Hypocriet of medeplichtig?

In elk ander grootschalig conflict waarbij seksueel geweld wordt ingezet als oorlogswapen en middel van onderdrukking, veroordeelt Nederland – en de rest van de internationale gemeenschap – deze daden.
Vorig jaar kwam de VN met een rapport over seksueel geweld gepleegd door Hamas op 7 oktober 2023. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat ook zij dit hebben ingezet als methode van oorlogsvoering. Nederland sprak zich hier destijds, terecht, binnen een week over uit middels een scherpe veroordeling. Bij de oorlog in Oekraïne gaan miljoenen euro's naar steun voor overlevenden van seksueel en gender-gerelateerd geweld, gepleegd door het Russische leger. Ook in andere conflicten zoals in Soedan en de Democratische Republiek Congo, waar seksueel geweld op grote schaal wordt ingezet, laat Nederland wél van zich horen.
Maar in het geval van Gaza, waarbij Israël de dader is, is Nederland muisstil. *More than a human can bear* is nu twee maanden geleden uitgekomen en nog steeds is er geen reactie. In het beste geval is het hypocriet, en meten met twee maten. In het ergste geval zijn we medeplichtig.
Want, wanneer is er sprake van medeplichtigheid? In juridische zin: als een staat financiële, militaire of diplomatieke steun blijft geven aan een andere staat die aantoonbaar systematisch seksueel geweld inzet als oorlogswapen, kan dat gekwalificeerd worden als medeplichtigheid onder internationaal recht. Moreel gezien is het nog duidelijker. Zolang Nederland en de EU blijven zwijgen en hun 'business as usual'-relaties met Israël voortzetten, terwijl het bewijs van systematisch seksueel geweld ondubbelzinnig op tafel ligt, dragen ze actief bij aan het in stand houden van deze misdaden en ondermijnen ze de rechtsorde die ze zeggen te verdedigen. Onverschilligheid verandert zo in medeplichtigheid. Hoeveel bewijs is er nog nodig voordat er écht wordt opgetreden?

bnnvara JOOP

12 mei 2025